Zu der

öffentlichen Prüfung

aller Klassen

des

Königlichen Gymnasiums zu Ratibor,

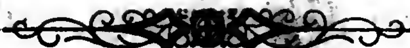
den 21. und 22. März,

ladet ergebenst ein

das Lehrer-Collegium.

Inhalt:

Ratibor, 1853.

Druck von Bögner's Erben.

De Agathonis poetae tragici vita et poesi commentatio.

De Agathonis poetae tragici vita et fragmentis quamvis jam plures iique doctissimi viri scripserint, plura tamen sunt, quae aut inchoata illi reliquerunt, aut minus recte interpretati sunt aut prorsus denique neglexerunt; data igitur mihi commentariis de schola nostra praefandi occasione si rem denuo tractarem, haud inutile quiddam me facturum esse credebam, praesertim quum duos tantum viros singulares de isto poeta libellos exhibuisse viderem, quorum alter in eo acquievit, ut de Agathonis aetate disputaret, alter autem de poeta haud probabiliter judicasse videtur.

In scribenda hac commentatione mihi usui fuerunt hi potissimum libri:

Frieder. Ritschelii commentationis de Agathonis vita, arte et tragoediarum reliquiis particula. Halis Saxon. 1829.

C. B. Martinii programma scholae Valscensis anni 1839: De Agathone poeta tragico.

G. F. Welker, die griechischen Tragiker. Dritte Abtheilung. Bonn 1841.

Fr. Guil. Wagneri fragmenta Euripidis et deperditorum tragicorum omnium. Parisiis apud Firm. Didot. 1846.

W. C. Kayseri historia critica tragicorum graecorum. Götting. 1845.

Reliquos suo quemque loco indicabimus.

In maximo illo librorum optimorum tanquam naufragio Agathonis tragoedias etiam interisse eo magis dolendum est, quod exceptis tribus illis tragoediae graecae principibus, quibus Achaeus fortasse et Jon accensendi sunt, Agathonis nomen inter praecipuos suae aetatis poetas excelluit, ut si vel nulla eius exstarent fragmenta, Aristophanis fabulae et Platonis Convivium summam illius inter antiquos famam nobis servassent.

Supervacanea mihi idcirco visa est quaestio, quot ejusdem nominis tota antiquitate exstiterint scriptores, quam nihilo minus instituit Martinius ut demonstraret, poetam non fuisse comicum sed tragicum, utque Isaaci Vossii opinionem ex mero scholiastae errore ortam refelleret, qui in libro suo de historicis graecis conscripto aut exstitisse poetam comicum aut eundem et comoedias et tragoedias scripsisse affirmaverat. In eundem quidem errorem Baylium incidisse apparet, quum in lexico suo (s. v. Agatho) nullo veterum testimonio nisus Agathonem comicum quoque fuisse contenderit; quanquam ex Convivii Platonici loco, (p. 223. D.) qui haud dubie scholiastam in errorem induxerit, uterque satis luculente discere poterat, veterum omnino poetarum scenicorum, qui et comoedias et tragoedias scripsisset, fuisse nullum.

His igitur omissis ad quaestionem transeamus multo difficiliorem de Agathonis aetate: nullus enim vetus scriptor, nec quo anno natus, nec quo mortuus sit poeta, aperte indicavit, ut ex paucis tantum locis computatione facta eruendum nobis sit, quod de multis aliis scriptoribus vel minus claris antiquis testimoniis constat. Eam vero de natali Agathonis anno rationem primus sagacissime instituit Ritschelius, cujus libellus quum nunc rarissime inveniatur omnesque, qui post illum de Agathone scripserunt, eum secuti sint, ratiocinationis argumenta, quibus usus est, paucis attulisse haud alienum a re erit.

Poetae aetatem Praxiphanes apud Marcellinum (vita Thuc. §. 28 ante Thucyd. Poppon. edit. min. p. XVIII) sic significavit potius quam descripsit:

συνεχρόνισε δ' ὥς φησι Πραξιφάνης ἐν τῷ περὶ ἱστορίας Πλάτωνι τῷ κωμικῷ, Ἀγάθωνι τῷ τραγικῷ, Νικηράτῳ ἐποποιῷ, καὶ Χοιρίλῳ καὶ Μελανιππίδῃ καὶ ἐπεὶ μὲν ἔζη Ἀρχέλαος ἄδοξος ἦν ὡς ἐπὶ πλεῖστον ὡς [ὁ] αὐτὸς Πραξιφάνης δηλοῖ, ὕστερον δὲ δαιμονίως ἐθαυμάσθη. Inde eum Thucydidis et Archelai regis aequalem fuisse comperimus: nam quod Ritschelio placuit de Archelao philosopho potius dicenti quam de rege cogitandum esse vereor ut cuiquam probetur. Admodum infirma enim est ratio, qua vir clarissimus usus est, quum diceret, cum historica et poetica arte conjunctiorem philosophi disciplinam esse quam regis imperium. Quippe non de artibus a Marcellino agitur, sed de plurium scriptorum aetatibus: quid autem ad rei cujusdam gestae vel hominis cujusdam tempus definiendum accommodatius sit regis cujusdam imperio? Nonne in rebus gestis chronologia cum singulorum regum temporibus coniungi ac numerari solet ab historicis cujusque fere aetatis? Jam vero si eam ob causam Archelaum regem a Marcellino dictum esse verisimile est, id inde vel multo probabilius fit, quod plerique illorum virorum, quos Marcellinus commemorat, non modo Archelao aequales fuere, sed aliquamdiu apud eum commorati sunt, et hanc ipsam ob causam jam a Praxiphane allati videntur. Certe hoc constat de Choerilo (cf. Athen. VIII p. 345. A. Suid. s. v. Naek. Choeril. p. 30) item de Melanippide, (cf. Plutarch. non posse suav. viv. secund. Epic. p. 1095 D.) ac de ipso Agathone, Aelian Var. hist XIII, 4.[1]) collato schol Aristoph. Ran 85[2]) Schol. Vindob. Lucian. ed. Jacobitz Vol. IV. 222, 19.[3])

---

[1]) *Ἀρχέλαος ὁ βασιλεὺς ἑστίασιν παρεσκεύασε πολυτελῆ τοῖς ἑταίροις. Προϊόντος δὲ τοῦ πότου ζωρότερον πιὼν Εὐριπίδης ὑπήχθη πως κατ' ὀλίγον εἰς μέθην· εἶτα συγκλιθέντα αὐτῷ Ἀγάθωνα, τὸν τῆς τραγῳδίας ποιητὴν, περιλαβὼν κατεφίλει, τετταράκοντα ἐτῶν που γεγονότα. Τοῦ δὲ Ἀρχελάου πυθομένου, εἰ καὶ νῦν ἔτι ἐρώμενος αὐτῷ δοκεῖ εἶναι ἀπεκρίνατο. Ναὶ μὰ Δία; οὐ γὰρ μόνον τὸ ἔαρ τῶν καλῶν κάλλιστον, ἀλλὰ καὶ τὸ μετόπωρον.*

[2]) Aristoph. Schol. ad Ran. 83 *ἢ ὡς περὶ τετελευτηκότος λέγει ὡς αὐτὸ εἶπε* (sic Dindorf. in nov. Oxford.) *τὰς μακάρων νήσους, ἢ ὅτι Ἀρχελάῳ τῷ βασιλεῖ μέχρι τελευτῆς μετὰ ἄλλων πολλῶν συνῆν ἐν Μακεδονίᾳ καὶ μακάρων εὐωχίαν ἔφη τὴν ἐν τοῖς βασιλείοις διατριβὴν [τοῦτο δὲ καὶ ὑπόνοιαν.]*

[3]) *Ἀγάθων τραγῳδίας ποιητὴς εἰς μαλακίαν σκωπτόμενος Ἀριστοφάνει τῇ Γηρυτάδῃ ἦν δὲ Τισαμενοῦ τοῦ Ἀθηναίου υἱὸς παιδικὰ γεγονὼς Παυσανίου (τοῦ τραγικοῦ) μεθ' οὗ πρὸς Ἀρχέλαον τὸν βασιλέα ᾤχετο, ὡς Μαρσύας ὁ νεώτερος ἐμιμεῖτο δὲ τὴν κομψότητα τῆς λέξεως Γοργίου τοῦ ῥήτορος, ὡς Πλάτων ὁ φιλόσοφος ἐν συμποσίῳ.*

Nunc igitur quaeritur, quo tempore regnarit Archelaus. Quam quaestionem egregie absolvit Ritschelius, quum Diodori loco felicissime emendato[1]) Archelai imperium incidisse ostenderet inter Ol. XCI, 3 et Ol. XCV, 1 et cum eo accuratissime convenire doceret solis defectionem, quam Archelai aetate fuisse Seneca (de benef. V. 6) narrat. Ut autem accuratius exploraret, quo anno ille apud Archelaum fuisset, profectus est ab Aeliani loco supra citato et quum ex eo Agathonem simul cum Euripide Pellae versatum esse appareret, explorare studuit, quo anno Euripides in Macedoniam se contulerit. Verum etiam hoc nusquam accurate proditum est; illud tantum certe constat, eum ante Elaphebolionem mensem Ol. XCII, 4 Athenas non reliquisse, hoc enim anno Diocle archonte Orestam docuit.[2]) Quo vero anno mortuus sit ut cognoscatur, Aristophanis Ranae auxilio sunt, ex hac enim fabula videmus et Sophoclem et Euripidem jam mortuos fuisse Lenaeis Ol. XCIII, 3. Porro constat Aristophanis, marmoris Parii, Suidae, Thomae Magistri et Apuleji testimoniis mortuum esse Euripidem ante Sophoclem; sed quum de Euripidis morte differant inter se marmor Parium et Eratosthenes (apud scriptorem vitae Euripidis ex codice Ambrosiano editae a Petr. Elmsl. post Bacchas p. 174 exempl. Lips.) Sophoclis demum morte explorata cognosci potest, quo anno mortuus sit Euripides. Sophocli mortis causam fuisse tradunt quandam tragoediam, quae quum non possit Ol. XCIII, 3 acta vel recitata esse, quippe Gamelione mense jam defunctus fuit Sophocles, anno Ol. XCIII secundo tribuenda est. Sed hoc repugnat gravissimis testimoniis, quibus Sophocles obitus ad Ol. XCIII, 3 refertur; neque vero est, cur iis fidem derogemus, praesertim quum Euripidem, id quod probabiliter a Wagnero (ad Eurip. Archelaum) expositum est, Ol. XCIII, 2 demum Pellae Archelaum docuisse probabile sit. Verissime nobis igitur ab eodem (Quaest. de Aristoph. Ran. p. 2 ann. 3) Euripidis mors ad exeuntem Ol. XCIII, 2, Sophoclis ad Ol. XCIII, 3 relata videtur. Unde Euripidem apparet per breve tantum tempus apud Archelaum commoratum esse.[3]) Pellam enim migravit, ut supra dictum, non ante XCII, 4, mortuus jam fuit medio anno tertio Ol. XCIII; quo tempore si Agatho quadragesimum fere aetatis annum agebat[4]), natus sit necesse est intra Ol. LXXXII, 4 et LXXXIII, 3, id quod accuratius ex Socratis verbis in Platonis Protagora (p. 161 Bnk) constituitur; qui dialogus Ol. LXXXVII, 2 habitus esse fingitur, in eoque nominatur Agatho νέον τι μειράκιον cui si sedecim annos

---

[1]) Diodor XIV c. 37 κατὰ δὲ τὴν Μακεδονίαν Ἀρχέλαος ὁ βασιλεὺς —— τὸν βίον μετήλλαξε, βασιλεύσας ἔτη τέτταρα καὶ δέκα. Quippe ΔIIII numerorum notae ubi evanuerat signum Δ facillime convertebatur in ΠII; quod permutationis genus commendavit Boeckhius Oec. civ. Athen. Vol. II. p 101.

[2]) Conf. Schol. Eurip. Orest. 361. 760. p. 344. 406 edit. Matthiae.

[3]) Aelian. Var. Hist. XIII, 4: τεσσαράκοντα ἐτῶν που γεγονότα.

[4]) Antequam enim in Macedoniam commigravit Magnesiam se contulit. In Euripidis vita quam Elmsleius post Bacchas in edit. Lips. primus adjecit p. 174. haec relata invenimus: μετέστη δ' ἐν Μαγνησίᾳ καὶ προξενίᾳ ἐτιμήθη καὶ ἀτελείᾳ ἐκεῖθεν δ' εἰς Μακεδονίαν περὶ Ἀρχέλαον γενόμενος διέτριψε καὶ χαριζόμενος αὐτῷ δρᾶμα ὁμωνύμως ἔγραψε κ. τ. λ. conf. Wagner. ad Euripid. Archelaum in l. l.

tunc tribuimus, natalis ejus annus Ol. LXXXIII, 1. computando invenitur. Hoc post Ritschelium omnes fere praeter Martinium docuerunt, qui natalem annum Agathonis circa medium Olympiadem LXXXI et LXXXII constituit accuratiore temporum ratione non habita.[1])

Non minus difficilis est ea quae de poetae morte indaganda versatur quaestio, quum a nullo veterum scriptorum quo anno mortuus sit Agatho aperte indicatum sit. Nisi enim ut omnes fere priores Aristophanis interpretes Ranarum versus 83 et 85 certam mortis significationem contineri negamus scholiastae verbis fides nobis habenda est, qui ad Ranarum versus laudatos

H. Ἀγάθων δὲ ποῦ 'στιν; Δ. ἀπολιπών μ' ἀποίχεται.

H ποῖ γῆς ὁ τλήμων; Δ. ἐς μακάρων εὐωχίαν.

annotavit haecce: ἢ ὡς περὶ τετελευτηκότος λέγει, ὡσανεὶ εἶπε τὰς μακάρων νήσους ἢ ὅτι Ἀρχελάῳ τῷ βασιλεῖ μέχρι τῆς τελευτῆς μετὰ ἄλλων πολλῶν συνῆν ἐν Μακεδονίᾳ καὶ μακάρων εὐωχίαν ἔφη τὴν ἐν βασιλείοις διατριβήν. [τοῦτο δὲ παρ' ὑπόνοιαν.] [2])

Ex his scholiastae verbis, siquidem recte verba μέχρι τελευτῆς ad Agathonem referuntur, sequitur poetam Archelai regis hospitio usque ad mortem gavisum esse, nec post illius demum mortem [id est Ol. XCV, 1] ipsum supremum diem obisse. Quod quominus credatur Ritschelius dubitat, an obstet Platonis testimonium. Cujus in convivio, quod habitum esse fingitur Ol. XC, 4, scriptum est post Ol. XCVIII, 4, tempora trifariam dispertita sunt. Primum enim res gestae convivii ab Aristodemo, qui ipse interfuerat convivio narrantur Apollodoro (p. 173 B.) itemque Phoenici, a quo per alius cujusdam interventum in Glauconis notitiam transeunt (p. 171 B. C.) Ab illa narratione seiuncta sunt altera et tertia quaedam Apollodori, ex quo primum rei illius ab Aristodemo acceptae memoriam audivit Glauco (p. 173 B.) et paullo post conventus quidam familiarium, coram quibus iam omnia illa narrata esse finguntur, quae nunc in dialogo Platonis leguntur. Quemadmodum autem prior Apollodori narratio Socrate vivente facta est, ut ex p. 182 C. apparet, ita ne posterioris quidem tempore mortuus fuit Socrates; priorem enim brevi distare a posteriore narratione vocabulo πρῴην docetur p. 172 A. et certissimum est propter verba 173 D. καὶ δοκεῖς μοι ἀτεχνῶς πάντας ἀθλίους ἡγεῖσθαι πλὴν Σωκράτους, Socratem adhuc in vita fuisse*)

Ex his demum duobus temporis spatiis constitutis, e Socratis morte quam philosophus non ante Thargelionem mensem primi Olymp. XCV anni obiit, et ex Archelai obitu, quem eodem anno vita decessisse supra diximus, Agathonem Ol. XCV, 1 paullo ante Archelaum sive exeunte

---

[1]) Postea demum Ritschelii commentatio in Martinii notitiam venisse videtur etsi decennio prius jam scripta erat, quam illius libellus editus est.

[2]) Verba uncis inclusa desunt in optimis codicibus Ravenn. et Venet.

*) Hoc argumentum infirmius videtur, quam ex quo colligi possit, Agathonem Socrati superstitem fuisse, et nimiam tribuit fidem historicam Ritschelius Platoni philosopho, qui quum haec verba ob Apollodoro dicta (Conv. 172 C.) finxit, vix secum consideraverit, utrum vixerit tunc Agatho nec ne, praesertim quod Ol. XCVIII, 4 convivium demum scripsit, totumque eius argumentum finxit. Utcunque igitur de verbis istis statuitur, conclusio certe ex iis incertissima est.

Ol. XCIV, 4 sive ineunte Ol. XCV, 1 obisse veri simile est, natum circiter quadraginta septem annos. Sic optime explicatur, quomodo a Platone dici potuerit: Conv. p. 172 C. οὐκ οἶσθ' ὅτι πολλῶν ἐτῶν Ἀγάθων ἐνθάδε οὐκ ἐπιδεδήμηκε; Conv. p. 173. A. et πάνυ, ἔφη, ἄρα πάλαι ὡς ἔοικεν. Agathonem iam multos annos Athenis non vixisse, multumque temporis inde a primo Agathonis certamine scenico praeterlapsum esse; is enim Euphemo archonte Ol. XC anni quarti Lenaeis vicerat, Platone[1]) Athenaeo[2]) et Anonymo (descr. Olymp. ad Ol. XC, 4.) testibus.[3])

Jam vero tempore, quo Agatho vita excessisse videtur, constituto manifestum est, Aristophanem illis Ranarum versibus ejus mortem significare nec potuisse, nec voluisse, sed lepidissime tantum ambigua ista sententia: ἐς μακάρων εὐωχίαν ἀπῴχετο· et ad illius in Macedoniam iter respexisse, et ad ignaviam cui Agatho, quum nihil de posterioribus eius fabulis memoriae proditum sit, in opiparis Archelai conviviis fortasse indulserit ob eamque desidiam arti quasi mortuus fuisse videtur. His comici verbis autem non inusitatam tunc mortis significationem contineri, ex Platonis loco liquet, quo Socrates se veneno sumpto ad nescio quam felicitatem perventurum esse affirmat, haud dubie suam ipsius post mortem conditionem significaturus. Cuius verba haec sunt (Plat. Phaed. p. 115 D.): ὅτι δὴ ἐγὼ πάλαι πολὺν λόγον πεποίημαι, ὡς ἐπειδὰν πίω τὸ φάρμακον οὐκ ἔτι ὑμῖν παραμενῶ, ἀλλ' οἰχήσομαι ἀπιὼν ἐς μακάρων δή τινας εὐδαιμονίας· ταῦτά μοι δοκῶ ἄλλως λέγειν παραμυθούμενος ἅμα μὲν ὑμᾶς, ἅμα δὲ ἐμαυτόν.

Hac loquendi formula Aristophanes usus esse videtur Bacchum Herculi in fabula sic respondentem fingens: ἐς μακάρων εὐωχίαν ἀπῴχετο; sed phrasin ita immutavit, ut una tantum voce mutata et lepidissimum simulque acerbissimum itineris Macedonici et poetae desidiae pronunciaretur opprobrium. Procul dubio autem, si de Agathone vere mortuo Herculem e Baccho quaerentem fecisset, alia interrogandi formula usus fuisset, ut de Jophonte, de quo uno paullisper dubitare videtur Hercules non interrogans ποῦ ἐστιν; sed οὐ ζῇ; Huic accedit, quod ne de uno quidem vere mortuo Herculem ibi quaerentem videmus. Cur vero responderit Bacchus: ἀπολιπών μ' ἀποίχεται, dubium esse nequit, quod Agatho et urbem simul et artem reliquerat, quum nec in Bacchi honorem fabulas scribere perrexerat, quam ob causam potissimum a comico perstringi videtur. Similiter etiam tecte significaverit Aristophanes assonantia vocum μακάρων et Μακεδόνων ad Agathonis in Macedoniam iter; nam quum illius apud regem hospitium spectatoribus haud dubie notissimum esset, talem verborum lusum hi facillime intelligere poterant.[4]) Hanc comici ambiguitatem scholiastae quoque annotatio mihi significare videtur, non ita quidem ut sibi invicem contrarias opiniones afferret neutram probans, sed ut exponeret, quam sententiae ambiguitatem comicus spectatoribus suis iam meditandam proposuisset. Ex iis enim quae scholiastes repugnantibus istis

---

[1]) Plato Conv. 173. A. [2]) Athenaeus V, 216. [3]) Ἀγάθων ὁ τραγῳδοποιὸς στεφανοῦται Ληναίοις.

[4]) Hoc jam Ritschelius suspicatus erat l. l. p. 20. Martinius vehementer dubitat, an ullus Atheniensium haec verba de conviviis Archelai non intellexerit. Quod equidem miror.

opinionibus adiecit[1]) τοῦτο δὲ παρ' ὑπόνοιαν ejus consilium appareat, ex quo affirmare voluerit, iam Aristophanem haec tectis verbis dixisse, quibus quid poeta sibi voluerit dubium esse nequit. Quare immerito Kayserus (p. 145.) scholiastam accusat, quod ex fabulae verbis tantum interpretationem hausit ac dubius haesit, utram praestare diceret sententiam; nec satis luculenter verbis μέχρι τελευτῆς significasse eum contendit, ad quemnam haec referenda sint, utrum ad Agathonem an ad Archelaum; nisi enim ad subiectum, quod est in συνῶν, referenda essent, scholiastes iis haud dubie αὐτοῦ adiecisset; quanquam contrariam sententiam nec Wolfius[2]) nec Wagnerus[3]) ab eo non alienam putant, eiusque fidem in dubitationem vocant.

Sin autem quaerimus, quo anno Agatho in Macedoniam se contulerit, iam inde, quod in Aristophanis Thesmophoriazusis irrisus est, concludi potest, eum ante Ol. XCII, 1[4]) Athenas non reliquisse: egregie enim monuit Ritschelius p. 18, Aristophanem in fabula ista eiusmodi cavillatione perstrinxisse tragicum poetam quae, nisi ipse adfuisset et in Atheniensium oculis quotidie positus omni vi destitueretur sua. Verum etiam usque ad eum sequentis anni mensem, quo Antipho capitis damnatus est, Agatho Athenis fuerit necesse est, siquidem vera sunt, quae memoriae prodidit Aristot. Ethic. Eudem. III, 5. p. 1132 b. 8. ed. Bekk.

Καὶ μᾶλλον ἂν φροντίσειεν ἀνὴρ μεγαλόψυχος τί δοκεῖ ἑνὶ σπουδαίῳ ἢ πολλοῖς τοῖς τυγχάνουσιν ὥσπερ Ἀντιφῶν ἔφη πρὸς Ἀγάθωνα, κατεψηφισμένος τὴν ἀπολογίαν ἐπαινέσαντα. Antipho vero condemnatus est Ol. XCII, 2 teste Thuc. VIII, 68. aliis. Hoc anno igitur exeunte vel sequente Agatho Athenis discessit, haudquam vero, id quod male Martinius coniecit, propterea quod petulantiam Aristophanis amplius ferre non potuit (— nam nec quenquam comicorum ioci ita afflixerunt, ut aut vita se privaret aut patriam fugeret, neque Agatho, quanquam inde ab Ol. XC fabulas docuit, in alia fabula, quam in utrisque Tesmophoriazusis in scenam inductus et castigatus est, immo in aliis (v. c. Ran. 82.) est laudatus —) sed quod sive ab Archelao sicut alii poetae clarissimi honorificentissimis conditionibus invitatus erat, sive ab Antiphontis amici parte stans similem vitare volebat sortem. Si quid vidimus utraque ratio valuit: nam aliter vix intelligitur, cur omnino patriam reliquerit et cur in Macedoniam potissimum se converterit.

Jam vero Agathonis aetate constituta de reliqua eius vita, quoad veterum testimoniis cognoscitur, videamus.

Patrem ejus Tisamenum fuisse, scholiastae demum Luciani verbis cernitur, quem nuper Cramerus Anecd. graec. Oxon. IV. p. 269 edidit[5]), sed patriam ejus Athenas fuisse, coniectura tantum nobis

---

[1]) Si genuina sunt illa verba, nam in optim. codd. Rav. et Venet. desunt.

[2]) Wolf prolegom. ad Plat. symp. p. XLV.

[3]) Wagner l. l. p. 53.

[4]) Hoc anno, non ut vulgo creditum est Ol. XCII, 2 Thesmoph. actas esse, docuit Engerus praef. ad Arist. Thesm. p. 14 et Museum Rhen. anni 1845. p. 49, sq.

[5]) Cujus verba pag. 2 in annotatione nostra allata evolvas.

assequi licet, quum nullus e scriptoribus, qui Agathonis mentionem faciunt, eam adiecerit ut rem omnibus aequalibus notissimam. Parentes eius quamvis obscuros, tamen ditissimos fuisse inde colligendum est, quod nec familiaritatem iuvenum illo tempore luxuriae indulgentium contrahere, neque ipse lautissimam vitam agere, nec sophistarum imprimis Gorgiae disciplina institui potuisset, quippe quae magno tantum pretio emi soleret. Externam eius speciem pulcherrimam fuisse, et Aristophanis et Platonis testimoniis satis constat, comici enim his versibus (Thesm. 190) sic describitur:

Σὺ δ' εὐπρόσωπος, λευκὸς, ἐξυρημένος
Γυναικόφωνος, ἁπαλὸς, εὐπρεπὴς ἰδεῖν.

In Platonis Protagora p. 315 hanc poetae invenimus descriptionem:

Παρεκάθηντο δὲ αὐτῷ ἐπὶ ταῖς πλησίον κλίναις Παυσανίας τε ὁ ἐκ Κεραμέων καὶ μετὰ Παυσανίου νέον τι ἔτι μειράκιον [sc. Ἀγάθων] ὡς μὲν ἐγᾦμαι καλόν τε κἀγαθὸν τὴν φύσιν, τὴν δ' οὖν ἰδέαν πάνυ καλός, ἔδοξα ἀκοῦσαι ὄνομα αὐτοῦ εἶναι Ἀγάθωνα καὶ οὐκ ἂν θαυμάζοιμι, εἰ παιδικὰ Παυσανίου τυγχάνει ὤν.

Praeterea Plato Socratem, cum is de insolito vestium suarum ornatu interrogatus esset, haec respondentem facit (Conv. 174, A.): ταῦτα δὴ ἐκαλλωπισάμην ἵνα καλὸς παρὰ καλὸν ἴω, quibus verbis haud dubie corporis potius quam animi pulchritudinem significare volebat. Porro Alcibiadem convivas salutantem hisce verbis introducit (Conv. 212):

Νῦν δὲ ἥκω ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἔχων τὰς ταινίας, ἵνα ἀπὸ τῆς ἐμῆς κεφαλῆς, τὴν τοῦ σοφωτάτου καὶ καλλίστου κεφαλὴν ἐὰν εἴπω οὑτωσὶ ἀναδήσω ibidem. 213: ἀλλὰ διεμηχανήσω, ὅπως παρὰ τῷ καλλίστῳ τῶν ἔνδον κατακείσῃ. Conf. Athen. V, p. 185. X, 445. XV, 701. B.

Hac corporis et animi venustate permoti et poetae liberalitate allecti, qua vel in servos usus fuisse videtur[1]), multi eius consuetudinem studiose quaesiverunt, quum ei lautiore vitae genere quam plerisque omnium aetatum poetis frui licuerit. Nimia autem corporis et externi habitus cura cum vita delicata coniuncta imprimisque familiaritas, quae poetae cum Pausania Cerameo intercedebat aliqua in causa fuisse videtur, cur Aristophanes poetam muliebri habitu in Thesmophoriazusis nobis proposuerit salibusque suis persecutus sit, quibus praeter mutuum illum Pausaniae et Agathonis amorem muliebrisque externae speciei vituperium nihil veri inesse videtur. Vehementer enim errare mihi videntur, qui comicorum iocis facetiisque historicorum tanquam testimoniis utuntur, neque vim proprietatemque comoediae praecipue antiquae considerare volunt. Inter quos appellandus ac reprehendendus est Kayserus qui (p. 152.) non modo omnem Agathonis aetatem inquinatam omnibus vitiis, sed etiam poetae ipsi, qui delicatarum obscoenarumque rerum cupidine vel effeminata mollitie anteirent, aut paucos aut nullos fuisse dicit. Maxime vero exprobravit ei Pausaniae familiaritatem, nec scribere[2]) dubitavit: „vereor ut qui paullo accuratius de amoribus Pausaniae inquisierit aut infamiam huius aut poetae turpitudinem satis defendere possit.“ Verum tamen ad eam probandam plures Xenophontis Convivii locos facere ait, in quibus ad Aga-

---

[1]) Conv. p. 175 B.

[2]) p. 149 l. l.

thonis cum Pausania necessitudine respectum est, ut VIII. 32, 33. Idque et Platonem dicit confirmare[1]; sed nec in ea oratione, quam Pausanias in Convivio[2]), nec in ea quam Agatho[3]) habuisse fingitur, causam ullam positam videmus, ex quo alterius erga alterum familiaritatem turpem fuisse aliquo iure concludi possit; nec denique in Platonis verbis[4]) certum suspicionis argumentum quisquam reperiat, nisi qui omnes Convivii participes intemperantis et libidinosae vitae arguere velit. Quod sane Kaysero placuit, qui tota illa Convivarum de Amore disputatione male intellecta vel Socratis vinolentiam ex eiusdem Convivii loco (p. 214) demonstrare haud dubitaret. Hanc opinionem suam de Agathonis vita conceptam iis quoque confirmari opinatur, quae Aelianus[5]) de illius et Euripidis amore et de dramate Chrysippo in eiusdem gratiam scripto haud dubie commenticia ita quidem enarravit, ut verbis suis διαφεροντίσαι λέγεται adiecerit, quibus auctor se ipsum de hac re dubitasse significat. Cui commenticiae enarrationi ut aliquam fidem compararet Kayserus scholiastae ad Lucianum (rhetor. praecepta 11.)[6]) errorem sic bene a Cramero emendatum esse censuit, ut post Pausaniae nomen: καὶ Εὐριπίδου adiiceretur, quod nemo Pausaniae tragoediarum unquam mentionem fecerit. At optime et Welkerus[7]) et post eum Wagnerus[8]) monuerunt, istam scholiastam sive calami sive memoriae errore lapsum esse, Crameri istam loci medelam recte improbantes, quum verba μεθ' οὗ a Pausaniae nomine nullo modo seiungenda sint et ex Athenaeo (V, 216, F.) intelligi possit, Pausaniam tragicum non fuisse, quippe quo loco Athenaeus ejus fabulas silentio premere non potuisset. Quare libenter assentimur illis viris doctissimis, hanc de Agathonis et Euripidis amore narrationem originem inde duxisse suspicantibus, quod olim Euripides septuagenarius in convivio quodam potus Agathonem osculatus esse dicatur, his quidem verbis: „pulchris et pulchrum esse auctumnum.“ Plutarch Amat. 24, 8. Apophtegm. 177. Vita Alcib. Idem in Archelai regis hospitio factum esse copiosius enarrat Aelian. V. H. XIII, 4, sed inde in utriusque poetae aetatis differentia praeiudicata tantum Kayseri opinio inhonesti amoris argumentum inveniat.

Non meliorem quidem de poetae moribus in universum sententiam fecit Martinius l. l. p. 11, quanquam Aeliani loco non tantum tribuit, quantum Kayserus. Sed mihi quidem persuasum est, si revera Agathonis vita inhonestis inquinata fuisset moribus, id ex aequalium potius testimoniis, quam posterioris aetatis scriptorum et scholiastarum notis, quarum fons Thesmophoriazusarum ab his male intellecta fabula fuisse videtur, cognosci posse, eamque ob causam his non multum fidei esse habendum. Quoties enim posteriores scriptores res per comicorum iocos cavillationesque detortas longe aliter acceperint ac posterioribus tradiderint quam vere fuerint, uno ad idem argumentum pertinente exemplo docebimus. Scripsit enim Athenaeus XIII, 601. A. οὕτω δ' ἐναγώνιος ἦν ἡ περὶ τὰ ἐρωτικὰ πραγματεία, καὶ οὐδεὶς ἡγεῖτο φορτικοὺς τοὺς ἐρωτικούς· ὥστε καὶ Αἰσχύλος μέγας ὢν ποιητὴς καὶ Σοφοκλῆς ἦγον εἰς τὰ θέατρα διὰ τῶν τραγῳδιῶν τοὺς ἔρωτας. ὁ μὲν τὸν Ἀχιλλέως πρὸς Πάτροκλον,

---

[1]) Conv. 149, 195. 181. B. 182. B. C. 193. B. [2]) 180. C. — 185. C. [3]) 193. E. — 197. E. [4]) Protag. 315. D. [5]) Aelian. Var. Hist. II, 21. [6]) Cuius verba supra laudavimus pag. 2. [7]) trag. graec. III. 985. [8]) l. l. p. 54.

ὁ δὲ ἐν τῇ Νιόβῃ τὸν τῶν παίδων. διὸ καὶ παιδεραστάς τινες καλοῦσι τὴν τραγῳδίαν καὶ ἐδέχοντο τὰ τοιαῦτα ᾄσματα οἱ θεαταί. Ex quibus verbis fuerunt, qui Aeschyli Myrmidones et Sophoclis Nioben dramata satyrica fuisse contenderent, praecipue quum etiam Plutarchus Erot. 17. p. 760, E. scripsisset: τῶν μὲν γὰρ τοῦ Σοφοκλέους Νιοβιδῶν βαλλομένων καὶ θνησκόντων ἀνακαλεῖταί τις οὐδένα βοηθὸν ἄλλον οὐδὲ σύμμαχον ἢ τὸν ἐραστὴν

ὦ [φίλτατ' ἀνδρῶν] ἀμφ' ἐμοῦ στεῖλαι [τάχα.]

Quae in parenthesi posuimus verba supplementa sunt Wagneri Poet. trag. gr. Vol. I. p. 337. Sed vanam esse illorum opinionem egregie idem docuit (336) praeter alia haec disputans: haud dubie alius fuit amor puerilis a poetis descriptus, alius quem posteriores scriptores eo nomine significarunt. Nam quod illis honestum fuit ac laude dignissimum[1]) ab his in malam partem acceptum est, nisi forte e comoediis hauserunt, ut adolescentes, quos illi sanctissimo amoris et animorum quasi vinculo consociatos fingebant, flagitiosarum libidinum consortione iunctos fuisse cogitarent. Sophocles autem amorem istum in fabula introducere ferme coactus fuit, quia rem Thebis agi fecit, in qua urbe turpe fuit puero amatorem non invenisse. Conf. Conv. Plat. p. 182. B. Xenoph. Conv. VIII, 34 Civ. republ. IV, 4. etc.

Qui Platonis de Agathone iudicia cum Aristophanis iocis eundem carpentibus comparaverit, nisi ut Kayserus rem opinione praeiudicata aggressus est, non magis Agathonem hominem omnibus vitiis libidinibusque deditum fuisse dicet, quam qui Socratem Aristophanis cum Socrate Platonis et Xenophontis contulerit, malam de Socrate sententiam habebit. Si quid turpitudinis familiaritati inter Agathonem et Pausaniam fuisset, vix id silentio pressisset Aristophanes, qui etiam Cephisophontis Euripidei mentionem facere non detrectavit; nec Plato in Agathonis domo potissimum convivium illud celebrari finxisset ipsumque tam praeclare de Amore disputantem introduxisset, si qua mala eius fuisset fama. Sed haec hactenus de perversa illorum sententia, qui Agathonem in sordes detrahere student.

Videamus nunc de eius poesis genere.

De quo, quum pauci tantum iique e diversis poetae fabulis exstent versus, certum iudicium fieri vix posset, nisi veterum scriptorum imprimisque Platonis et Aristotelis testimonia in usum vocare liceret. Verumtamen etiam ex paucissimis illis versibus unusquisque similitudinem quandam ei cum Euripidis ingenio intercessisse statim intelliget, eamque ipsam vel Aristophanis verbis significatam reperimus, qui Thesmoph. v. 187. Euripidem sic fecit ad Agathonem loquentem:

μόνος γὰρ ἂν λέξειας ἀξίως ἐμοῦ.

His autem verbis veram poetae laudem a comico tribui, nec tantum e personae partibus haec dicta esse cum Wagnero (p. 54.) censeo contra Welkerum, (p. 987. annot 13.) qui Euripidem

---

[1]) Quantopere v. c. erret, si quis ex Iphidis (Eur. Suppl. 1098.) verbis παίδων ἐραστὴς ἦν turpes amores a poeta introductos esse fabulamque satyricam fuisse concludat, intelliget, qui fabulam etiamnunc superstitem inspexerit.

haec ut blanditiis Agathonem commoveret dixisse, nec quidquam aliud censet significasse quam Agathonis sermonem idcirco Euripide dignum futurum esse, quia ille in mulieris persona coram mulierum concione eam habiturus sit. Nec latet similitudinis inter utrumque causa; quam equidem in communi illius aetatis institutione et disciplina positam video, rhetorum scilicet sophistarumque; ad quorum praecepta iam Euripides aequalium suorum delectationi nimium cedens tragoediam conformaverat quorumque disciplina etiam Agatho imbutus erat; certe eum et Prodici Cei et Gorgiae Leontini institutionibus usum esse constat.[1]) Philostr. vita Soph. 1,9 ed. Kayser. p. 14: Ἀγάθων ὁ τῆς τραγῳδίας ποιητὴς, ὃν ἡ κωμῳδία σοφόν καὶ καλλιεπῆ οἶδε, πολλαχοῦ τῶν ἰάμβων γοργιάζει. Schol. ad Conv. 198 BC.: ἐμιμεῖτο δὲ τὴν κομψότατα τῆς λέξεως Γοργίου τοῦ ῥήτορος.

Sed Agatho in adhibendis omnibus illis artibus rhetoricis a Gorgia inventis vel Euripidem superasse et nonnunquam modum excessisse videtur, si quid tribuendum est posteriorum scriptorum iudiciis qui eum plus quam Euripidem reprehenderunt. Ab aequalibus vero propter sermonis elegantiam καλλιεπὴς vocatur, (Thesmoph. 49 et 60.[2]) quam pariter atque artem eius in eligendis collocandisque verbis positam Plato in orationis Agathoni tributae fine imitatus est, ita quidem ut simul Socratem (p. 198. B.) eam admirantem, quin Gorgiam ipsum se audire dicentem fingeret. At vero si quis in universa illa oratione Agathonis in Convivio habita plane eius dicendi rationem expressam esse credat, vehementer eum falli iam Welkerus (p. 1002.) et Wagnerus. l. l. p. 55 recte monuerunt. Harum artium rhetoricarum, inter quas antitheta isocola et gravis eorundem verborum iteratio a veteribus scriptoribus commemorentur,[3]) exempla vel in paucis illis, qui etiam nunc supersunt Agathonis versibus reperiuntur, quamvis inde concludi nolim, omnes eius fabulas earum plenas fuisse, sunt vero haec:

Fragm. 6. (edit. Wagner. Vratisl.)

Τέχνη τύχην ἔστερξε, καὶ τύχη τέχνην.

8) Καὶ μὴν τὰ μέν γε τῇ τύχῃ πράσσειν τὰ δὲ
ἡμῖν ἀνάγκῃ καὶ τέχνῃ προσγίγνεται.

10) Τὸ μὲν πάρεργον, ἔργον ὡς ποιούμεθα,
τὸ δ' ἔργον ὡς πάρεργον ἐκπονούμενοι.

11) Εἰ μὲν φράσω τἀληθὲς οὐχί σ' εὐφρανῶ
εἰ δ' εὐφρανῶ τί σ' οὐχὶ τἀληθὲς φράσω.

13) Γυνὴ τοι σώματος[4]) δι' ἀργίαν
ψυχῆς φρόνησιν οὐκ ἔχει.

---

[1]) Conf. Plato Menexen. p. 91, E. Protag. 315, D. Plat. Conv. p. 198. BC.

[2]) Philostr. vita Soph. I, 9, 1. p. 14.

[3]) Aelian. XIV, 13. πολλοῖς καὶ πολλάκις χρῆται τοῖς ἀντιθέτοις ὁ Ἀγάθων. Athen. V, 187. C. Πλάτων χλευάζει τι τὰ ἰσόκωλα τὰ Ἀγάθωνος καὶ τὰ ἀντίθετα.

[4]) ex Personi coniectura pro τὸ σῶμα.

16) Οὐ τῇ φρονήσει, τῇ τύχῃ δ' ἐσφάλμεθα.

28) Ἀγάθων εἶπεν, τοὺς φθονηροὺς τῶν ἀνθρώπων οὐχ οὕτως εὐφραίνεσθαι ἐπὶ τοῖς ἰδίοις ἀγαθοῖς, ὡς ἐπὶ τοῖς ἀλλοτρίοις κακοῖς.

Propter frequentem hunc antithetorum usum Aristophanes poetam lepidissime perstrinxit Thesmoph. vss. 146, 147. opponens sibi notiones τοῦ φθόνου τὸν ψόγον atque τὴν ἄλγησιν; simulque iterationis in eodem loco adhibens exemplum ὦ πρέσβυ. Adde versum 198.: οὐχὶ τοῖς τεχνάσμασιν, ἀλλὰ τοῖς παθήμασιν. v. 201. οὐ τοῖς λόγοισιν, ἀλλὰ τοῖς παθήμασιν.

Talium vero antithetorum, si Euripidis tragoedias perlegeris usum in iis frequentissimum invenies; communis enim hoc fuit eiusdem aetatis tragicorum vitium quo spectatores delectati esse videntur, nec mirum, quod, quum proverbia sententiasque gravissimas fabulis immiscere solerent tragici, Agathonis quoque tragoediae sententiis ornatae fuerunt, quae antithesium simul usu splendebant. Sententiis vero abundasse eius fabulas ipse Aristophanes significat Thesmoph. 55: τὰ δὲ γνωμοτυπεῖ.

At Agatho non modo consuetudini communi poetarum huius aetatis tragicorum indulsit, sed etiam multa in arte tragica novavit, quibus vel in veteris tragoediae morem peccavit et Aristophanis irrisionem sibi contraxit. Primus enim chorum carmina fecit canentem, quae nullo cum tragoediae argumento connexa erant vinculo quorumque in qualibet fabula suppetebat usus, ut ex Aristotelis Poet. 18. p. 1456. ed. Bekk.[1]) apparet. Neglexit igitur praeceptum ab Horatio in arte poet. v. 193, sq. sic traditum:

> Actoris partes chorus officiumque virile,
> Defendet, neu quid medios intercinat actus
> Quod non proposito conducat et haereat apte.

Quum vero iam in multis Euripidis fabulis chori cantus et fabulae argumentum non tam arcte cohaererent, quam debent et in Aeschyli Sophoclisque fabulis connexa reperiuntur, mirandum non est, quod etiam Agathonis qui triginta annis minor fuit, carmina illa nullo cum ipsa fabula vinculo coniuncta erant Unde intelligi potest, chori naturam in Agathonis et aequalium poetarum fabulis ita esse immutatam, ut non talis illius chori, qualis in antiqua tragoedia fuit, sed histrionis fere munere fungeretur et carmina caneret in eum modum composita, quem imitatione lepidissima Aristophanes expressit (Thesmoph. v. 100.), ubi Agathonem carmen satis molle delicatumque et cuiusvis fabulae argumento accommodatum pangentem et canentem introduxit. Ea enim imitatione Aristophanem summa fide ad Agathonis poesis genus se applicuisse e multis istis locis divinari potest, quibus (v. c. in Ranis) arte perquam admirabili Aeschyli atque Euripidis poesis genera

---

1) καὶ τὸν χορὸν δὲ ἕνα δεῖ ὑπολαβεῖν τῶν ὑποκριτῶν καὶ μόριον εἶναι τοῦ ὅλου, καὶ συναγωνίζεσθαι, μὴ ὡς παρ' Εὐριπίδῃ ἀλλ' ὡς παρὰ Σοφοκλεῖ, τοῖς δὲ λοιποῖς τὰ διδόμενα οὐ μᾶλλον τοῦ μύθου ἢ ἄλλης τραγῳδίας ἐστίν διὸ ἐμβόλιμα ᾄδουσιν πρώτου ἄρξαντος Ἀγάθωνος τοῦ τοιούτου καίτοι τί διαφέρει ἢ ἐμβόλιμα ᾄδειν ἢ ῥῆσιν ἐξ ἄλλου εἰς ἄλλο ἁρμόττειν ἢ ἐπεισόδιον ὅλον.

imitatione expressit. Nihilominus dolendum est maximopere, quod inter Agathonis fragmenta nullum talis carminis exstat exemplum, unde intelligatur, quam bene illorum carminum ingenium comicus produxerit. Illud tantum ex ista cantus parodia concludendum esse videtur, et modos et numeros ad harmoniam Phrygiam accommodatos, et dithyrambici generis ei nonnihil admixtum fuisse, nam omnes fere versus choriambo finiuntur. Patet porro carmen esse et amoebaeum et ἀνομοιόστροφον, quum versus minime inter se respondeant: cf. Fritzsche ad Thesmoph. p. 31. Cavendum vero ne ex Aristophanis parodia simul concludamus, eum ad certum quoddam argumentum ab Agathone tractatum respexisse; nam Apollinis et Latonae laudes, quae carmine illo celebrantur nisi ut Fritzschius censuit, propter argumenti et musicae discrepantiam ad maiorem Agathonis irrisionem aptissimae erant, singulari alii consilio non inservire videntur. Irrisit autem comicus haud dubie Agathonem imprimis propter musicam ab eo depravatam praeludio illo, de quo Mnesilochum sic iudicantem finxit v. 100: μύρμηκος ἀτραποὺς ἢ τί διαμινύρεται; quae verba Fritzschius sic interpretatus est: Cantillat aliquid, quod non pauciores habeat sonorum flexiones, quam Myrmecis semita habet vias. Sed iam Meinekius (poet. com. II, 331.) et post eum Engerus[1]) recte docuerunt, de Myrmecis herois via hic cogitari non posse, quum non μύρμηκος ἀτραπόν sed ἀτραπούς Aristophanes dixerit, et Myrmecis herois semita vias habere non potuerit, sed una esse debeat. Formicarum vero vias non rectas et simplices ut Fritzschio videtur, sed sinuosas multisque ambagibus fractas esse Meinekius docuit l. l. p. 331, qui ultro affert Aelian. Var. Hist. VI, 43. μυρμήκων ἐν γεωρυχίᾳ ποικίλας τε ἀτραπούς καὶ ἑλιγμοὺς καὶ περιόδους commemorantem et formicinum gradum apud Plaut. Menaechm. V, 3. 12.[2]) Quod vero Meinekius idem statuit proverbio illo μυρμήκων ἀτραπὸν ita usum esse Aristophanem, ut more suo in ambiguo ludens simul illam Μύρμηκος ἀτραπὸν adsignificaret, id ita tantum verum apparet, si Myrmecis semita illa flexuosa erat, ut quae Μύρμηκος dicebatur, simul μύρμηκος fuerit via.[3]) At supersederi posse censeo artificiosa illa Hesychii et Photii de Myrmecis semita explicatione, haud dubie enim non ex ista Athenarum via, sed e formicarum discurrendi ratione proverbium illud originem duxit, et comicus artificiosas sonorum flexiones chromatici musicae generis, quo Agatho in pangendis carminibus usus fuit, hisce Mnesilochi verbis irridere voluit. Molle illud chromaticum genus Plutarchi quoque reprehensionem excitavit, qui Agathoni exprobrat, quod primus illo nunquam antea in tragoedia admisso musicae genere in Mysis usus sit. Plutarch. Symp. III, 1.: Ἀγάθωνος, ὃν πρῶτον εἰς τραγῳδίαν φασὶν ἐμβαλεῖν καὶ ὑπομῖξαι τὸ χρωματικόν, ὅτε τοὺς Μυσοὺς ἐδίδασκεν.

Simile quid etiam dictio Ἀγαθώνειος αὔλησις, quae in proverbium venit, significare videatur v. Hesych. s. v. Ἀγαθώνειος αὔλησις[4]) Michael. Apost. I, 9. Arsen. p. 13. ed. Walz. Ἀγαθώνειος

---

1) Aristoph. Thesmoph. v. 100.

2) Plaut. Menaechm. v. 888. ex noviss. Ritschelii recensione: Atque eccum incedit. move formicinum gradum.

3) Enger. ad Aristoph. Thesm. v. 100.

4) Ἀγαθώνειον αὔλησιν τὴν μαλακήν. Ἀγάθων γὰρ ὁ τραγικὸς ἐπὶ μαλακίᾳ διεβάλλετο.

αὔλησις· ἡ μαλθακὴ καὶ μήτε πικρὰ μήτε χλιαρά, ἀλλ' εὔκρατος καὶ ἡδίστη, ἄλλοι δὲ μαλακὴ καὶ ἐκλελυμένη. ἀπὸ Ἀγάθωνος αὐλητοῦ. Οὗτος ἀγαθὸς ἦν τὸν τρόπον καὶ ποθεινὸς τοῖς φίλοις· ἐκωμῳδεῖτο δὲ εἰς θηλύτητα. Suidas s. v. laud. Ἀγαθώνειος αὔλησις· ἡ μαλακὴ καὶ ἐκλελυμένη, ἢ ἡ μήτε χαλαρά, μήτε πικρά, ἀλλ' εὔκρατος καὶ ἡδίστη.

Quam opinionis repugnantiam fortasse inde explicare possis, quod hoc musicae genus severioribus quidem illius aevi et maxime posteriorum aetatum iudicibus tanquam depravatae antiquae musicae causa displicuit, plerisque Agathonis aequalibus vero maximopere iucundum fuit. Ad eandem rem pertinet locus, quem nuper Schneidewinus in Praefat. ad corpus Paroemiogr. p. XXXIV. e schedis Schubartianis edidit: Ἀγαθώνειος αὔλησις ἀγαθὴ καὶ μέση καὶ καλή· Ἀγάθων γάρ τις δόκιμος εἰς αὐλητικήν.

In tragoedia ipsa Agatho praeterea illud novavit, quod fabulam scripsit in qua, quum et argumentum et personas sibi ex mente fingeret, consuetum tragicis mythorum cyclum reliquit, non tamen idcirco credendum est eum tantopere a solito tragicorum more in eo decessisse, quod ex flore non personae primas partes tenentis nomine fabulam Ἄνθος inscriberet. Nemo enim, utrum ἄνθος argumenti an personae potius fuerit nomen, memoriae nobis prodidit; constat autem, permulta ex illa voce (ἄνθος) nomina propria apud Graecos usitatissima prodisse, ut Ἀνθεύς, Ἄνθεια, Ἄνθας, Ἀνθίας, Ἄνθος, Ἀνθίων, Εὐάνθης et similia, nec dubium est, quin ex argumento (si hoc significat) iam ante Agathonem plures iique nobilissimi poetae tragici fabulas suas inscripserint, quarum exempla afferenda sunt Aeschyli: Αἴτνα, Ἀργώ (Argonautarum navis), Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας, (qui partes fabulae non agunt), Λέων (leo Nemeaeus); Sophoclis Ἀχαιῶν σύλλογος, Ἑλένης ἀπαίτησις, Ἑλένης ἁρπαγή, Ἑλένης γάμος, Κωφοί, Ὕβρις, alia. Quid igitur Agatho, praeterquam quod mythum cyclicum reliquit, hac fabula in arte tragica mutaverit non assequimur, quum inprimis Aristoteles auctor locupletissimus in illa Agathonis fabula praeter argumentum solitum nihil desiderare videatur[1]) et poetae saepius in libro suo de arte poetica nonnisi cum laude mentionem faciat. At non ex Aristotelis tantum, sed ex aequalium quoque testimoniis, quam praeclarus suo tempore fuerit poeta Agatho liquet, quum prima quam dedit fabula victoriam reportaverit (Ol. 90, 4.) Platone (Conv. 173. A.) teste, quippe qui convivium illud habitum esse finxerit, ὅτε τῇ πρώτῃ τραγῳδίᾳ ἐνίκησεν Ἀγάθων.

Quem Platonis locum quum antea ita interpretati essent et Welkerus[2]) et Wagnerus[3]), ut tetralogia tunc poetam vicisse censerent, Boeckhius[4]) recte intellexit monuitque singulari tantum tragoedia Agathonem primam victoriam reportasse; nec profecto est, cur Platonis vocem τραγῳδίᾳ

---

[1]) Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς τραγῳδίαις ἐνίαις μὲν ἓν ἢ δύο τῶν γνωρίμων ἐστὶν ὀνομάτων, τὰ δὲ ἄλλα πεποιημένα, ἐν ἐνίαις δὲ οὐδέν, οἷον ἐν τῷ Ἀγάθωνος Ἄνθει· ὁμοίως γὰρ ἐν τούτῳ τά τε πράγματα καὶ τὰ ὀνόματα πεποίηται καὶ οὐδὲν ἧττον εὐφραίνει. ὥστ' οὐ πάντως εἶναι ζητητέον τῶν παραδεδομένων μύθων, περὶ οὓς αἱ τραγῳδίαι εἰσίν, ἀντέχεσθαι. Καὶ γὰρ γελοῖον ἦν τοῦτο ζητεῖν, ἐπεὶ καὶ τὰ γνώριμα ὀλίγοις γνώριμά ἐστιν, ἀλλ' ὅμως εὐφραίνει πάντας.

[2]) trag. graec. III. 998. [3]) trag. fragm. ed. Paris. p. 55. [4]) Index lectt. Berol. 1841—42.

tetralogiam hic significari suspicemur, quamvis ex Aeliani Var. Hist. II, 30. liquet, et tragicam poesin, et tragoediam hac voce interdum significatas fuisse. Sed inde, quod singula tantum fabula certavit, haud sequitur, Agathonem nullas omnino tetralogias docuisse; quin verisimillimum est, poetam Sophoclis in hac re secutum esse exemplum, quem primum inter tragicos et tetralogiis et singulis fabulis certasse Suidas testatur (s. v. Σοφοκλῆς.) hisce verbis: Σοφοκλῆς αὐτὸς ἦρξε τοῦ δρᾶμα πρὸς δρᾶμα ἀγωνίζεσθαι, ἀλλὰ μὴ τετραλογίαν.[1]) Certam quidem Agathonis tetralogiam in fabularum eius paucitate non novimus, quae sententiae nostrae argumento esse possit, sed in Aristophanis Thesmophoriazusis (v. 157.) et in Platonis Convivio (p. 222. D.) ad eius dramata satyrica respicitur, unde coniiciendum est, Agathonem hunc quoque poetarum morem aliquoties esse secutum.

Septem eius tragoediarum citantur tituli hice: Τήλεφος, Ἰλίου πέρσις, Ἀλκμαίων, Ἀερόπη, Θυέστης, Μυσοί, Ἄνθος; quibus adnumerandae videntur Ἀχιλλεὺς propter Aristotelis locum (poetic. c. 15. p. 1454. ed. Bekk.[2]), nisi forte in Telepho Achilles partes tenuit, id quod Wagnerus[3]) contra Welkerum statuit, et Φαίδρα propter Aristophanis Thesm. vers. 153; cui loco nisi cognominem tragoediam scripsit Agatho multum salis detrahitur[4]). Magnam vero his fabulis gloriam sibi comparasse poetam inde colligendum est, quod una tantum earum (Ἰλίου πέρσις) explosa esse dicitur Aristotele teste (poetic. c. 18.[5]).

Restat ut adiiciamus, Agathonem antiquissimorum poetarum morem secutum non solis histrionibus fabulas suas dedisse agendas, sed ipsum non sine laude in scenam prodisse. Plato Conv. 194. A.[6]) Suidas s. v. μυρμήκων ἀτραπούς et s. v. χορικός.[7])

[1]) Copiosius de Sophoclis tetralogiis et singulis fabulis disseruit Wagnerus fragm. trag. I, p. 171. sq.

[2]) Οὕτω καὶ τὸν ποιητὴν μιμούμενον καὶ ὀργίλους καὶ ῥᾳθύμους καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα ἔχοντας ἐπὶ τῶν ἠθῶν ἐπιεικείας ποιεῖν παράδειγμα ἢ σκληρότητος δεῖ, οἷον τὸν Ἀχιλλέα Ἀγάθων καὶ Ὅμηρος.

[3]) fragm. tragic. edit. Paris. p. 54.

[4]) cf. Wagner fragm. trag. l. l.

[5]) σημεῖον δὲ ὅσοι πέρσιν Ἰλίου ὅλην ἐποίησαν καὶ μὴ κατὰ μέρος, ὥσπερ Εὐριπίδης Νιόβην, καὶ μὴ ὥσπερ Αἰσχύλος, ἢ ἐκπίπτουσιν ἢ κακῶς ἀγωνίζονται, ἐπεὶ καὶ Ἀγάθων ἐξέπεσεν ἐν τούτῳ μόνῳ.

[6]) Ἐπιλήσμων μὲντ' ἂν εἴην, εἰπεῖν τὸν Σωκράτην, εἰ ἰδὼν τὴν ἀνδρείαν καὶ μεγαλοφροσύνην ἐπιβαίνοντος ἐπὶ τὸν ὀκρίβαντα μετὰ τῶν ὑποκριτῶν, καὶ βλέψαντος ἐναντίον τοσούτῳ θεάτρῳ μέλλοντος ἐπιδείξεσθαι σαυτοῦ λόγους καὶ οὐδ' ὁπωστιοῦν ἐκπλαγέντος. κ. τ. λ.

[7]) Ἀγάθων ὑποκριτικὰ μέλη ἐποίει καὶ αὐτὸς ὑπεκρίνετο.